

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΑΝΑΡΤΗΤΕΑ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ

«Ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/2341 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 14ης Δεκεμβρίου 2016 για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (Ι.Ε.Σ.Π.)»

Ι. Γενικές παρατηρήσεις

Α. Το υπό συζήτηση και ψήφιση νομοσχέδιο, όπως διαμορφώθηκε κατά την επεξεργασία του από την αρμόδια Διарκή Επιτροπή Κοινωνικών Υποθέσεων, διαρθρώνεται σε έξι (6) Κεφάλαια (Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄ και Στ΄) και εξήντα τρία (63) άρθρα, συμπεριλαμβανομένου του άρθρου που αφορά την έναρξη ισχύος του νόμου. Διά του Κεφαλαίου Α΄ (άρθρα 1-11), υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», εισάγεται ρύθμιση αναφορικώς προς τον σκοπό του νομοσχεδίου, ο οποίος είναι η ενσωμάτωση της Οδηγίας 2341/2016 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στην ελληνική νομοθεσία (άρθρο 1). Στη συνέχεια, ορίζεται το πεδίο εφαρμογής του υπό ψήφιση νομοσχεδίου, που αφορά σε Ιδρύματα Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (Ι.Ε.Σ.Π.) των οποίων η άδεια έχει εκδοθεί στην ημεδαπή ή σε κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ) (άρθρο 2), και ορίζεται ότι τα Ι.Ε.Σ.Π., τα οποία διαχειρίζονται τόσο καθεστώτα κοινωνικής ασφάλισης όσο και επαγγελματικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα, διέπονται από τις διατάξεις του νομοσχεδίου για τις μη υποχρεωτικές δραστηριότητές τους στον τομέα της επαγγελματικής συνταξιοδότη-

σης (άρθρο 3). Περαιτέρω, προβλέπεται ότι ορισμένες διατάξεις του νομοσχεδίου εφαρμόζονται σε Ι.Ε.Σ.Π. με λιγότερα από εκατό (100) μέλη (άρθρο 4), παρατίθενται οι ορισμοί των εννοιών που αναφέρονται στις υπό ψήφιση διατάξεις (άρθρο 5), καθορίζονται οι δραστηριότητες των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών – Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α.), οι οποίες θα πρέπει να συνδέονται με συνταξιοδοτικές παροχές και δραστηριότητες που απορρέουν από αυτές (άρθρο 6), θεσπίζεται ο νομικός διαχωρισμός μεταξύ των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. και της χρηματοδοτούσας επιχείρησης (άρθρο 7), ρυθμίζεται ο τρόπος έγκρισης και καταχώρισης των Ι.Ε.Σ.Π. και η υποχρέωση τήρησης σχετικού Μητρώου (άρθρο 8), και προσδιορίζονται οι απαιτήσεις για τη λειτουργία κάθε Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. στην Ελλάδα (άρθρο 9). Τέλος, καθορίζεται το πλαίσιο άσκησης διασυννοριακών δραστηριοτήτων για τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 10) καθώς και οι διαδικασίες για την πραγματοποίηση διασυννοριακής μεταφοράς πλήρως ή εν μέρει του συνταξιοδοτικού καθεστώτος που διαχειρίζονται τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 11).

Διά του Κεφαλαίου Β΄ (άρθρα 12-18), υπό τον τίτλο «Ποσοτικές απαιτήσεις», καθορίζονται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση για τον σχηματισμό τεχνικών προβλέψεων από τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 12), η υποχρέωση επάρκειας περιουσιακών στοιχείων για την κάλυψη των τεχνικών προβλέψεων (άρθρο 13) καθώς και η υποχρέωση ύπαρξης συμπληρωματικών περιουσιακών στοιχείων με σκοπό την παροχή πρόσθετης προστασίας (άρθρο 14). Εν συνεχεία, προσδιορίζεται το επαρκές περιθώριο φερεγγυότητας για τις δραστηριότητες των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 15-17) και καθορίζονται οι επενδυτικοί κανόνες οι οποίοι εφαρμόζονται για τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 18).

Το Κεφάλαιο Γ΄ (άρθρα 19-34), υπό τον τίτλο «Όροι που διέπουν τις δραστηριότητες», περιέχει τρία (3) Μέρη. Το Πρώτο Μέρος (άρθρα 19-29), υπό τον τίτλο «Σύστημα διακυβέρνησης», περιέχει τρία (3) Τμήματα. Το Τμήμα Πρώτο (άρθρο 19-22), υπό τον τίτλο «Γενικές διατάξεις», ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, την ευθύνη του διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου του Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. αναφορικά προς τη συμμόρφωση των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. με τις διατάξεις του υπό ψήφιση νομοσχεδίου (άρθρο 19), καθορίζει την υποχρέωση των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. να διαθέτουν αποτελεσματικό σύστημα οργάνωσης και διοίκησης, ώστε να εξασφαλίζεται η χρηστή και συνετή διαχείριση των δραστηριοτήτων τους (άρθρο 20), προσδιορίζει τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληροί το προσωπικό της διοίκησης των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 21) και, τέλος, καθορίζει την πολιτική αποδοχών του ως άνω προσωπικού διοίκησης

(άρθρο 22). Το Τμήμα δεύτερο (άρθρο 23-26), υπό τον τίτλο «Βασικές λειτουργίες», περιέχει, μεταξύ άλλων, γενική διάταξη ως προς τον τρόπο άσκησης των βασικών λειτουργιών των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 23) και καθορίζει το πλαίσιο που αφορά τη λειτουργία διαχείρισης κινδύνων (άρθρο 24). Περαιτέρω, θεσπίζονται διατάξεις κατ' αναφορά προς τη λειτουργία εσωτερικού ελέγχου (άρθρο 25) και την αναλογική λειτουργία των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 26). Στο Τμήμα Τρίτο (άρθρα 27-29), υπό τον τίτλο «Έγγραφα σχετικά με τη διακυβέρνηση», καθορίζεται η υποχρέωση για ίδια αξιολόγηση κινδύνων από τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 27), η υποχρέωση κατάρτισης και δημοσιοποίησης ετήσιων λογαριασμών και εκθέσεων (άρθρο 28) καθώς και η κατάρτιση και επανεξέταση γραπτής δήλωσης των αρχών επενδυτικής πολιτικής (άρθρο 29). Το Δεύτερο Μέρος (άρθρα 30-31), που φέρει τον τίτλο «Εξωτερική ανάθεση και διαχείριση επενδύσεων», προβλέπει τη δυνατότητα των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. να αναθέτουν βασικές λειτουργίες, τη διαχείρισή τους ή λοιπές δραστηριότητες σε άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που ενεργούν για λογαριασμό τους (άρθρο 30). Σε περίπτωση, εξ άλλου, κατά την οποία το Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. ορίσει τρίτον ως διαχειριστή επενδύσεων, ο τελευταίος υποχρεούται να κατέχει την απαιτούμενη άδεια διαχείρισης χαρτοφυλακίου (άρθρο 31). Διά του Τρίτου Μέρους (άρθρα 32-34), υπό τον τίτλο «Θεματοφύλακας», εισάγεται η υποχρέωση των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. να διορίζουν έναν ή περισσότερους θεματοφύλακες (άρθρο 32), οι οποίοι έχουν ως βασικά καθήκοντα, αφενός, τη φύλαξη των στοιχείων ενεργητικού του επαγγελματικού ταμείου (άρθρο 33) και, αφετέρου, την εποπτεία των οικονομικών συναλλαγών των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. (άρθρο 34).

Το Κεφάλαιο Δ' (άρθρα 35-43), που φέρει τον τίτλο «Πληροφορίες οι οποίες πρέπει να παρέχονται σε υποψήφια μέλη, μέλη και δικαιούχους», διαρθρώνεται σε τρία Μέρη. Διά του Πρώτου Μέρους (άρθρα 35-36), υπό τον τίτλο «Γενικές Διατάξεις», καθορίζονται το είδος και η ποιότητα των πληροφοριών που οφείλουν να παρέχουν τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. σε υποψήφια μέλη, μέλη και δικαιούχους. Ειδικότερα, οι σχετικές πληροφορίες πρέπει να είναι επικαιροποιημένες, ακριβείς και συντεταγμένες με σαφήνεια, ούτως ώστε να συμβάλλουν στην ορθή ενημέρωση των συμμετεχόντων στο συνταξιοδοτικό καθεστώς αναφορικά με τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις, τις επενδυτικές δυνατότητές τους, αλλά και τη φύση των χρηματοοικονομικών κινδύνων. Το Δεύτερο Μέρος (άρθρα 37-39), υπό τον τίτλο «Δήλωση συνταξιοδοτικών παροχών και συμπληρωματικές πληροφορίες», θεσπίζει την υποχρέωση των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. να συντάσσουν ακριβή και επικαιροποιημένη δήλωση συνταξιοδοτικών παροχών (άρθρο 37), διά της οποίας να πληροφορούν τα μέλη

τους για ζητήματα, όπως η προβλεπόμενη στην εθνική νομοθεσία ηλικία συνταξιοδότησης και ο προσδιορισμός του συνταξιοδοτικού καθεστώτος (άρθρο 38). Περαιτέρω, προσδιορίζονται οι συμπληρωματικές πληροφορίες που μπορούν να παρέχουν τα επαγγελματικά ταμεία στα μέλη τους επί ειδικότερων θεμάτων (άρθρο 39). Διά του Τρίτου Μέρους (άρθρα 40-43), που φέρει τον τίτλο «Λοιπές πληροφορίες και έγγραφα που πρέπει να παρέχονται», καθιερώνεται σειρά πρόσθετων υποχρεώσεων των επαγγελματικών ταμείων. Συγκεκριμένως, τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. οφείλουν να ενημερώνουν τα υποψήφια προς ένταξη σε συνταξιοδοτικό καθεστώς μέλη τους αναφορικά με τις επιλογές τους (άρθρο 40), να παρέχουν πληροφόρηση στα μέλη τους κατά την προσυνταξιοδοτική φάση (άρθρο 41), να ενημερώνουν, σε περιοδική βάση, τους δικαιούχους αναφορικά με τις οφειλόμενες παροχές (άρθρο 42) και να δίνουν πρόσθετες πληροφορίες σε μέλη ή δικαιούχους κατόπιν σχετικής αίτησης των τελευταίων (άρθρο 43).

Το Κεφάλαιο Ε΄ (άρθρα 44-58), υπό τον τίτλο «Προληπτική εποπτεία», αποτελείται από δύο Μέρη. Διά του Πρώτου Μέρους (άρθρα 44-50), που φέρει τον τίτλο «Γενικοί κανόνες περί προληπτικής εποπτείας», καθορίζονται, κατ' αρχήν, οι κύριοι σκοποί (άρθρο 44), το πεδίο εφαρμογής (άρθρο 45) και οι γενικές αρχές της προληπτικής εποπτείας (άρθρο 46). Ειδικότερα, ορίζεται ότι η προληπτική εποπτεία αποσκοπεί στη διασφάλιση της σταθερότητας και της αξιοπιστίας των επαγγελματικών ταμείων, έχει ως αντικείμενο ελέγχου, μεταξύ άλλων, τις προϋποθέσεις λειτουργίας των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α., το διαθέσιμο περιθώριο φερεγγυότητας και τον τρόπο διαχείρισης των επενδύσεων, και ασκείται από την κατά περίπτωση αρμόδια αρχή μέσω του συνδυασμού επιτόπιων ελέγχων και δραστηριοτήτων εκτός των χώρων του ιδρύματος. Περαιτέρω, καθορίζεται η αρμοδιότητα του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις, όπως την απαγόρευση ή τον περιορισμό των δραστηριοτήτων ενός Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α., σε περίπτωση παράβασης του νόμου (άρθρο 47). Στη συνέχεια, ρυθμίζεται η διαδικασία εποπτικής εξέτασης των δραστηριοτήτων κάθε επαγγελματικού ταμείου από την αρμόδια αρχή (άρθρο 48), καθιερώνεται η υποχρέωση των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. να παρέχουν στην αρμόδια αρχή ανά πάσα στιγμή πληροφορίες και έγγραφα για κάθε θέμα που αφορά τη δραστηριότητά τους (άρθρο 49) και, τέλος, εισάγεται υποχρέωση της αρμόδιας αρχής να ασκεί τα καθήκοντά της με διαφάνεια, ανεξαρτησία και λογοδοσία (άρθρο 50). Διά του Δεύτερου Μέρους του Κεφαλαίου Ε΄ (άρθρα 51-58), υπό τον τίτλο «Επαγγελματικό απόρρητο και ανταλλαγή πληροφοριών», ορίζεται, αφενός, ότι όλα τα πρόσωπα που εργάζονται για την αρμόδια εποπτική αρχή δεσμεύονται

από την υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου (άρθρο 51), αφετέρου, ότι η ίδια η αρμόδια αρχή δύναται να χρησιμοποιεί τις εμπιστευτικές πληροφορίες μόνο για συγκεκριμένους σκοπούς, όπως η παρακολούθηση των δραστηριοτήτων των Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. και η επιβολή σε αυτά διορθωτικών μέτρων (άρθρο 52). Οι διατάξεις, εξ άλλου, των δύο ανωτέρω άρθρων περί επαγγελματικού απορρήτου δεν θίγουν τις εξουσίες εξέτασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, οι οποίες ερείδονται στο άρθρο 226 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (άρθρο 53), δεν εμποδίζουν την ανταλλαγή πληροφοριών ούτε μεταξύ των εγχώριων εποπτικών αρχών ούτε μεταξύ των αρμόδιων αρχών διάφορων κρατών μελών (άρθρο 54), όπως δεν εμποδίζουν την αρμόδια αρχή να διαβιβάζει πληροφορίες σε κεντρικές τράπεζες και ευρωπαϊκές εποπτικές αρχές (άρθρο 55), καθώς και σε άλλες δημόσιες αρχές και υπηρεσίες που είναι υπεύθυνες για τη χρηματοπιστωτική νομοθεσία (άρθρο 56). Σε κάθε περίπτωση, όμως, η ανταλλαγή, διαβίβαση ή γνωστοποίηση πληροφοριών πρέπει να πραγματοποιείται στο πλαίσιο άσκησης των ελεγκτικών και εποπτικών αρμοδιοτήτων κάθε αρχής και σε συμφωνία με την υποχρέωση τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου (άρθρο 57). Τέλος, καθιερώνεται υποχρέωση του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων να υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων έκθεση αναφορικής με τις εθνικές διατάξεις προληπτικής φύσεως που αφορούν την επαγγελματική ασφάλιση (άρθρο 58).

Το Κεφάλαιο ΣΤ' (άρθρα 59-63), υπό τον τίτλο «Τελικές διατάξεις», περιλαμβάνει την υποχρέωση των αρμόδιων αρχών, αφενός, να συνεργάζονται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να διευκολύνεται η εποπτεία της λειτουργίας των επαγγελματικών ταμείων (άρθρο 59), αφετέρου, να εκτελούν τα καθήκοντά τους συμφώνως προς τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679 που ρυθμίζει την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (άρθρο 60). Εν συνεχεία, εισάγονται ρυθμίσεις για την τροποποίηση της Οδηγίας 2009/138/ΕΚ και για τις καταργούμενες διατάξεις (άρθρα 61-62). Τέλος, διά του άρθρου 63 ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου αναδρομικώς από την 13η Ιανουαρίου 2019.

Β. Όπως είναι γνωστό, η δημόσια κύρια και επικουρική ασφάλιση απαρτίζουν τον πρώτο πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης. Εν συνεχεία, ο δεύτερος πυλώνας κοινωνικής ασφάλισης αποτελείται από τα Τ.Ε.Α., τα οποία χορηγούν επαγγελματικές συντάξεις και, τέλος, ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από ιδιωτικές μορφές προστασίας και συνδέεται με συνταξιοδοτικά και αποταμιευτικά ασφαλιστικά προϊόντα (βλ., Α. Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2017, σελ. 150). Αναφορικώς προς τον δεύτερο πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης, η συγκρότηση και λειτουργία των Τ.Ε.Α. βρίσκει συνταγμα-

τικό έρεισμα στο άρθρο 12 παρ. 1 του Συντάγματος. (βλ. Α. Στεργίου, όπ. π., σελ. 130).

Η Οδηγία 2003/41 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Ιουνίου 2003, για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών αποτέλεσε ένα σημαντικό βήμα για τη διασφάλιση λειτουργίας των Ι.Ε.Σ.Π. Όπως επισημαίνεται στο προοίμιο της Οδηγίας 2016/2341 (σημείο 6), «Η οδηγία 2003/41/ΕΚ αποτέλεσε ένα πρώτο νομοθετικό βήμα προς την κατεύθυνση μιας εσωτερικής αγοράς επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών, οργανωμένης σε ενωσιακή κλίμακα. Μια πραγματική εσωτερική αγορά επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών παραμένει καθοριστικής σημασίας για την οικονομική ανάπτυξη και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Ένωση, καθώς και για την αντιμετώπιση της πρόκλησης της γήρανσης της κοινωνίας. Η εν λόγω οδηγία, η οποία χρονολογείται από το 2003, δεν έχει τροποποιηθεί ουσιαστικά ώστε να εισαχθεί ένα σύγχρονο βασισμένο στον κίνδυνο σύστημα διακυβέρνησης για τα ΙΕΣΠ. Η κατάλληλη ρύθμιση και εποπτεία σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο παραμένει σημαντική για την ανάπτυξη ασφαλών και εξασφαλισμένων συνταξιοδοτικών παροχών σε όλα τα κράτη μέλη». Διά του παρόντος νομοσχεδίου ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η ανωτέρω Οδηγία (2016/2341), η οποία ρυθμίζει συνολικώς τις δραστηριότητες καθώς και ζητήματα εποπτείας των Ι.Ε.Σ.Π.

Γ. Όπως παγίως επισημαίνεται στις εκθέσεις της Επιστημονικής Υπηρεσίας [βλ., ενδεικτικώς, Έκθεση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής της 27.3.2019 επί του Νομοσχεδίου «Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγία (ΕΕ) 2016/943 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2016 σχετικά με την προστασία της τεχνογνωσίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν έχουν αποκαλυφθεί (εμπορικό απόρρητο) από την παράνομη απόκτηση, χρήση και αποκάλυψή τους (EEL 157 της 15.6.2016) - Μέτρα για την επιτάχυνση του έργου του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης και άλλες διατάξεις», ν. 4605/2019], οι Οδηγίες δεσμεύουν κάθε κράτος μέλος προς το οποίο απευθύνονται, όσον αφορά το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, αλλά αφήνουν την επιλογή του τύπου και των μέσων στην αρμοδιότητα των εθνικών αρχών [βλ. άρθρο 288 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 249 της ΣυνθΕΚ) ΕΕ C 83 της 30.3.2010, σελ. 171-2]. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν εθνικά μέτρα μεταφοράς, διατηρώντας, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, την ελευθερία να επιλέξουν τον τρόπο μεταφοράς. Όμως, η επιλογή των σχετικών μέσων είναι συνάρτηση του αποτελέσματος που επιδιώκει η Οδηγία (βλ. Β. Σκουρή (επιμ.), Ερμηνεία

Συνθηκών για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, σελ. 1507 επ.). Συμφώνως προς πάγια νομολογία του ΔΕΕ, «οι διατάξεις μιας Οδηγίας πρέπει να εφαρμόζονται μέσω κανόνων αναμφισβήτητης δεσμευτικότητας, με την απαιτούμενη εξειδίκευση, ακρίβεια και σαφήνεια, ώστε να πληρούται η απαίτηση της ασφάλειας δικαίου η οποία επιβάλλει, στην περίπτωση κατά την οποία μια Οδηγία αποβλέπει στη γένεση δικαιωμάτων για τους ιδιώτες, να μπορούν οι δικαιούχοι να έχουν πλήρη γνώση των δικαιωμάτων τους» [ΔΕΕ της 16.7.2009, υπόθ. C-427/07, σκέψη 55, με εκεί παραπεμπόμενη νομολογία ή, με άλλη διατύπωση, ΔΕΚ της 23.3.1995 C-365/93 (Επιτροπή/Ελλάδα), σκέψη 9, συμφώνως προς την οποία, είναι «(...) απαραίτητο το συγκεκριμένο εθνικό δικαιο να εξασφαλίζει πράγματι την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας από την εθνική διοίκηση, η νομική κατάσταση που διαμορφώνεται βάσει του δικαίου αυτού να είναι αρκετά ακριβής και σαφής και οι δικαιούχοι να έχουν τη δυνατότητα να γνωρίζουν το πλήρες περιεχόμενο των δικαιωμάτων τους και, ενδεχομένως, να τα προβάλλουν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων»). Περαιτέρω, «(...) η μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο δεν απαιτεί, κατ' ανάγκη, τυπική και κατά γράμμα επανάληψη των διατάξεων της οδηγίας σε ρητή και ειδική νομοθετική ή κανονιστική διάταξη, μπορεί δε να αρκεί ένα γενικό νομικό πλαίσιο, εφόσον αυτό εξασφαλίζει αποτελεσματικά την πλήρη εφαρμογή της οδηγίας με επαρκώς σαφή και συγκεκριμένο τρόπο (...)» (ΔΕΕ της 16.7.2009, υπόθ. C-427/07, σκέψη 54, με παραπεμπόμενη σχετική νομολογία).

II. Παρατηρήσεις επί των άρθρων

1. Επί του άρθρου 2

α. Με την περ. α' της παρ. 2 ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι «[ο] παρών νόμος δεν εφαρμόζεται (...) σε επαγγελματικά ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης που λειτουργούν σε υποκατάσταση της υποχρεωτικής εκ του νόμου επικουρικής ασφάλισης». Συναφώς επισημαίνεται ότι διά των παρ. 1, 2 και 4 του άρθρου 36 του ν. 4052/2012 ορίζεται ότι «1. Στο ΕΤΕΑ εντάσσονται από την έναρξη λειτουργίας του: α) το Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Μισθωτών (ΕΤΕΑΜ), β) οι τομείς του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Ιδιωτικού Τομέα (ΤΕΑΙΤ), γ) το Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΕΑΔΥ) και οι τομείς αυτού "ΤΕΑΠΟΚΑ" και "ΤΑΔΚΥ", δ) το Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Τραπεζοϋπαλλήλων (ΕΤΑΤ) ως προς την επικουρική ασφάλιση, ε) οι τομείς του Κλάδου Επικουρικής Ασφάλισης του Ταμείου Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας (ΤΑΥΤΕΚΩ) και στ) ο Κλάδος Ασφάλισης Προσωπικού ΔΕΗ του ΤΑΥΤΕΚΩ ως προς τους

κατ' επικουρική ασφάλιση ασφαλισμένων του. Το ΕΤΕΑ λειτουργεί με ενιαία διοικητική και οικονομική οργάνωση. 2. Μέχρι την ημερομηνία έναρξης λειτουργίας του ΕΤΕΑ τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο ταμεία, τομείς και κλάδοι δύνανται με αποφάσεις των αντιπροσωπευτικότερων οργανώσεων των ασφαλισμένων κάθε ταμείου ή τομέα ή κλάδου να εξαιρούνται από την ανωτέρω ένταξη. (...) 4. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 του άρθρου αυτού ταμεία, τομείς ή κλάδοι επικουρικής ασφάλισης που δεν εντάσσονται μέχρι τις 31.12.2012 στο ΕΤΕΑ μετατρέπονται αυτοδίκαια σε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου (Ν.Π.Ι.Δ.) υποχρεωτικής ασφάλισης κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/2002 (Α' 160)». Περαιτέρω, συμφώνως προς την παρ. 1 του άρθρου 12 της από 31.12.2012 Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου (Α' 256), κυρωθείσης με το άρθρο 1 του ν. 4147/2013 (Α' 98), «1. Από 1.1.2013 εντάσσονται υποχρεωτικά στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑ) τα ταμεία και οι τομείς επικουρικής ασφάλισης για τα οποία υποβλήθηκε αίτημα εξαίρεσης από την ένταξη τους στο ΕΤΕΑ σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 36 του ν. 4052/2012 (Α' 41), εφόσον μέχρι 31.12.2012 α) δεν έχουν υποβληθεί στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας αναλογιστικές μελέτες και καταστατικά κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 7 και 8 του ν. 3029/2002 (Α' 160) ή β) έχουν υποβληθεί και απορριφθεί. Για όσες περιπτώσεις έχουν υποβληθεί μέχρι 31.12.2012 αναλογιστικές μελέτες και καταστατικά και εκκρεμεί η επεξεργασία τους στην Εθνική Αναλογιστική Αρχή και στην αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας αντίστοιχα, η προθεσμία υποχρεωτικής ένταξης τους στο ΕΤΕΑ παρατείνεται έως την 28.2.2013».

Υπό το φως των ανωτέρω, παρατηρείται ότι, με την υπαγωγή των ως άνω επαγγελματικών ταμείων υποχρεωτικής ασφάλισης στις διατάξεις των άρθρων 7 και 8 του ν. 3029/2002, υπήχθησαν τα εν λόγω ταμεία στον δεύτερο πυλώνα ασφάλισης, ως προς όλες τις ισχύουσες ρυθμίσεις, με μόνη διαφορά, την υποχρεωτικότητα υπαγωγής στην ασφάλιση, ως απόρροια της προέλευσής τους από το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Διά του παρόντος, ο νομοθέτης εξαιρεί τα ταμεία αυτά από το πεδίο εφαρμογής του υπό ψήφιση νομοσχεδίου, το οποίο αφορά τις δραστηριότητες και την εποπτεία των Ι.Ε.Σ.Π. Επομένως, σκόπιμο είναι να αποσαφηνισθεί το ακριβές καθεστώς που θα τα διέπει.

6. Περαιτέρω, με την περ. β' της παρ. 2 ορίζεται ότι ο παρών νόμος δεν εφαρμόζεται «σε ιδρύματα που εμπίπτουν στις Οδηγίες 2009/65/ΕΚ, 2009/138/ΕΚ, 2011/61/ΕΕ, 2013/36/ΕΕ και 2014/65/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όπως έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική νο-

μοθεσία». Συμφώνως προς την Αιτιολογική Έκθεση επί του νομοσχεδίου, οι Οδηγίες αυτές «έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία με τους ν. 4099/2012 (Α΄ 250), 4364/2016 (Α΄ 13), 4209/2013 (Α΄ 253), 4264/2014 (Α΄ 107), 4514/2018 (Α΄ 14), όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν». Ορθότερο ενδεχομένως θα ήταν, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να μεταφερθεί το εδάφιο αυτό στο κείμενο του νόμου, ώστε να προκύπτει σαφώς με ποιους νόμους έχουν ενσωματωθεί οι εν λόγω Οδηγίες.

2. Επί του άρθρου 4

Στο άρθρο 4 ορίζεται ότι «[τ]α άρθρα 31 έως 34 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται στα Ι.Ε.Σ.Π. με λιγότερα από 100 μέλη, τα οποία ιδρύονται και λειτουργούν εκτός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 7 του νόμου 3029/2002 (Α΄ 160)». Συναφώς παρατηρείται ότι, συμφώνως προς την παρ. 3 του άρθρου 7 του ν. 3029/2002, «[τ]α Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης ιδρύονται προαιρετικά ανά επιχείρηση ή κλάδο ή κλάδους εργαζομένων, με πρωτοβουλία των εργαζομένων ή των εργοδοτών ή με συμφωνία των εργοδοτών και των εργαζομένων, υπό την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των ασφαλιζομένων κατά επιχείρηση ή επαγγελματικό κλάδο υπερβαίνει τους 100. Επίσης ιδρύονται με πρωτοβουλία των αυτοτελώς απασχολούμενων ή των ελεύθερων επαγγελματιών ή των αγροτών ή των επαγγελματικών τους οργανώσεων, υπό την προϋπόθεση ότι ο αριθμός των ασφαλιζόμενων μελών τους υπερβαίνει τους 100». Επομένως, δυνάμει του νόμου 3029/2002, τα Τ.Ε.Α. ιδρύονται με τουλάχιστον 100 μέλη. Περαιτέρω, στο άρθρο 5 του νομοσχεδίου παρ. 1 περ. α΄ ορίζεται ως Ι.Ε.Σ.Π. «το ίδρυμα το οποίο λειτουργεί, ανεξαρτήτως της νομικής του μορφής, σε κεφαλαιοποιητική βάση και ιδρύεται, ξεχωριστά από οποιαδήποτε χρηματοδοτούσα επιχείρηση ή επαγγελματική ένωση, με στόχο να χορηγεί συνταξιοδοτικές παροχές στο πλαίσιο μιας επαγγελματικής δραστηριότητας με βάση συμφωνία ή σύμβαση». Ερωτάται, εν προκειμένω, αν τα Ι.Ε.Σ.Π. με λιγότερα από 100 μέλη, όπως αναφέρονται στο άρθρο 4, δύνανται να ιδρυθούν βάσει του ανωτέρω ορισμού του άρθρου 5.

3. Επί των άρθρων 22 και 31

Για την μνεία των νόμων που ενσωματώνουν στην ελληνική νομοθεσία τις Οδηγίες 2009/65/ΕΚ, 2009/138/ΕΚ, 2011/61/ΕΕ, 2013/36/ΕΕ και 2014/65/ΕΕ βλ. την παρατήρηση επί του άρθρου 2.

4. Επί των άρθρων 44 έως 58

Σε όλο το κείμενο το νομοσχεδίου και, ιδίως, στο Κεφάλαιο Ε΄ υπό τον τίτλο «Προληπτική Εποπτεία», γίνεται συχνή αναφορά στον όρο «αρμόδια αρχή». Θα ήταν ενδεχομένως δόκιμο, για λόγους ασφάλειας δικαίου, να αποσαφηνίζεται στο κείμενο του νομοσχεδίου η αρμόδια αρχή για την άσκηση των κατά περίπτωση προβλεπόμενων αρμοδιοτήτων.

5. Επί του άρθρου 60

Συμφώνως προς το άρθρο 60, «[ό]σον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στο πλαίσιο των διατάξεων του παρόντος, τα Ι.Ε.Σ.Π.-Τ.Ε.Α. και η αρμόδια αρχή εκτελούν τα καθήκοντά τους σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) 2016/679». Θα μπορούσε, για λόγους νομοτεχνικής πληρότητας, να γίνει αναφορά και στον ν. 4624/2019, υπό τον τίτλο «Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα, μέτρα εφαρμογής του Κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία της Οδηγίας (ΕΕ) 2016/680 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Απριλίου 2016 και άλλες διατάξεις».

6. Επί του άρθρου 63

Διά του άρθρου 63 ρυθμίζεται η έναρξη ισχύος των διατάξεων του νόμου, αναδρομικώς από 13.1.2019. Συμφώνως προς το άρθρο 64 της υπό ενσωμάτωση Οδηγίας, «1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία το αργότερο στις 13 Ιανουαρίου 2019». Σημειώνεται συναφώς ότι, όπως παγίως έχει κριθεί κατά την επεξεργασία κανονιστικών διαταγμάτων από το Συμβούλιο της Επικρατείας, επί μη εμπρόθεσμης μεταφοράς διατάξεων Οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο, η συμμόρφωση πρέπει να ανατρέχει στον χρόνο κατά τον οποίο οι διατάξεις της Οδηγίας έπρεπε να μεταφερθούν στο εσωτερικό δίκαιο (βλ. ΣτΕ ΠΕ 210/1998, 479/1998, 404/1999, 415/2001, 1/2002, 429/2002, 379/2003, 180/2004). Η αναδρομική, όμως, ισχύς δεν δύναται, όπως έχει ομοίως κριθεί, να καταλαμβάνει διενεργηθείσες ήδη διαδικασίες ελέγχου (ΣτΕ ΠΕ 384/2000), ούτε να καταλαμβάνει διατάξεις διά των οποίων προβλέπονται κυρώσεις (βλ. ΣτΕ ΠΕ 18/2005 πρβλ. και ΔΕΚ της 3ης Μαΐου 2005 υποθ. C-387/02, C-391/02 και C-403/02) καθότι,

εν προκειμένω, υποχωρεί η αρχή της υπεροχής του δικαίου της ΕΕ έναντι της αρχής της ασφάλειας δικαίου, η οποία θεωρείται αρχή του Δικαίου και της ΕΕ. Υπό το φως των ανωτέρω επισημάνσεων, η αναδρομική ισχύς του νόμου δεν δύναται να καταλαμβάνει τις διοικητικές φύσεως κυρώσεις και τα μέτρα που ορίζονται στις παρ. 2, 7, 9 και 10 του άρθρου 47.

Αθήνα, 18 Μαρτίου 2020

Οι Εισηγητές
 Δάφνη Ακουμιανάκη
 Αλέξανδρος Κεσσόπουλος
 Επίκουρος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Κρήτης
 Επιστημονικοί Συνεργάτες

Ο Προϊστάμενος του Α΄ Τμήματος
 Νομοτεχνικής Επεξεργασίας
 Ξενοφών Παπαρρηγόπουλος
 Αναπληρωτής Καθηγητής
 του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου

Ο Προϊστάμενος της Β΄ Διεύθυνσης
 Επιστημονικών Μελετών
 Αστέρης Πλιάκος
 Καθηγητής του Οικονομικού
 Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου
 Κώστας Μαυριάς
 Ομότιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών